

# • FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 38.

Lýsingaprisur fyri petitreglu: 30 øyr, á forsiðuni, 20 øyr, á 3. og 4. síðu. Við stórrí lýsingum fæst avsláttur í prísinum.

Tírsdag hin 20. septembir 1932.

Kostar kr. 1,50 fjórðingsárið + Porto. Blaðið verður bílagt á posthúsinum, brævasvarstodum og skrivstovuni. Telf. 143.

6. árg.

## Samvinnuleiðin.

IV.

### Tær brostu vónirnar.

Í hvørjum unglingi, manni og kvinnu, búgva dreyrnir og vónir um framtíðina. Dreyrnir og vónirnar kenna ikki tey høft og teir vansar, ið fjala seg í tí ókenda.

Hús og heim við børnum — og góð vinna er hin reyði lýsandi tráðurin í vonum og dreyum teirra. —

Men ofta áðrenn húsið er bygt og hjúnarbandið knýtt, hevur livsins karga stríð og baks bleikt og tynt um tær ljósu vónirnar.

Lívið fer fram og árin renna — barnaflokkurin kemur og krøvini vaksa alt í hvørjum. Hitt vónríka, ljósa, lætta og leikandi lagi, ið ráddi henni og honum, tá ið tey knýttu ástarband, er horvið. Hennara andlit er merkt av stúran og ótta, og hann er vordin álvarsamur, tigandi. Bert hendingsferð brýtur sólín íggjøgnum — tað er, tá ið smálið frá barninum í veggini og hin lætti sorgarleysi leikur barnanna fer tey at gloyma. Men gleðin og sorgloysi teirra varir bert stökkuta lotu. Livsins beiski leikur krevur sítt, oftast meir enn kann verða givið — viðhvørt alt. —

Men um beiskt, kargt og harðligt, er lívið einum kært. Tað verður hildið á, um vónbrotini eru tung. So leingi tað er liv, er tað vón.

Faðirin, bróðurin og sonurin halda aftur á hvørjum ári út í hitt vandafulla havið. Kanska tað fer at falla betur í lag — kanska. Men ár eftir ár sigur tað sama ússaliga úrslitið.

Heimkomnin, glaður yvir at hava bjargað livinum, er at sleppa sær sum skjótast til sín. Gleðin er sjálvandi stór. Men so koma spurningarnir, teir mongu og tungu. — — —

Hevur tú vunnið nakað til okkum til veturs? —

Vit hava fiskað væl, men peningúrslitið er lítið, ov lítið til at fáa at rokka til.

Hevur tú einki við tær? —

Nei, tað bar ikki útgerðamanninum til at lata meg fáa nakað nú við tað sama. —

Tað verður ræðuligt, kanska koma vit at biðja so leingi sum í fjør og mong árin fyrr. Tá kom avrokningin ikki fyrr enn aftaná jólini. Vit høvdu jú einki, tá tú fór av stað, máttu tí taka uppá borg. Gud skal vita, at tað var spart og knúpt um. Heima um heystið og veturin vaust tú lítið og einki at liva av. Og tá ið so avrokningin kom, høvdu vit

at kalla keypt fyri alt. Ja, í fjør skyldaðu vit. Skattur, sjúkrekassi, rentur og avdráttur til sparikassan, alt skal verða goldið — og tú hevur einki oyra við tær. Eg veit ikki míni livandi ráð — og vit skulu liva kortini. Borga kunna vit ikki longur. Hvat skulu vit gera? Ongan pening at hava og ongan at fáa kann ikki ganga í longdini. Tað, sum ger mær eina ringast, er, at tað sindrið, tú fært, røkkur ikki so langt, sum tað annars kundi. —

Hvussu tá? —

Hví spyr tú soleiðis. Tær vorur, vit fáa uppá borg, eru so nógv dýrari enn tær, vit kunna fáa við kontantum peningi. Eg talaði um daginam við sýslumannskonuna. Hon greiddi mær frá, hvussu bíliga hon kundi fáa vorurnar. Hon hevur kontantan pening um hendur. Men tað er lagið, og so er lívið, at tann, ið einki eigur, skal gjalda ovurprisir av tí sindrinum, hann hevur. Lívið er órættvíst í rót og botni. Men hvat gera tit menn. Føroyingar og Føroyar liva av tykkara fiski. Hvussu ber tað til, at tit sjálvir og tykkara at kalla svolta? Kunnu tit einki gera? —

Vit hava nakað tosað og talað um viðurskiptini.

### Ov lítið fyri fiskin, gjalda ovurpris fyri vorurnar,

alt hetta er so satt sum sagt, vit eru fullt út greiðir yvir tað, og tað pínir og nýtir á okkum. Men tað er sum vit ikki orka at taka okkum saman. Vit standa skildir. Hvør gongur sína leið og roynir at bjarga sær sum best. Men hin einstaki kann einki sjálvur. Hann er ov veikur og orkuleysur — og bundin av skuld og ymsum øðrum. Vit hava eitt felag, og satt at siga hevur tað børt væl um viðurskiptini. Men hóast vit eru í einum stórum meginfelagi, ið kundi, um vit stóðu allir sum ein aftanfyrir, líkið tey stóru tøkini, sum hvor einstakur okkara ikki orkar, eru vit heftir og bundnir, um ikki við lóg, so við okkara orkuloysi. Bundnir til at selja okkara fisk til teir prísir, okkum verða góðvilliga bodnir, bundnir til at keypa vorurnar, sum tú sigur, til ovurprisir. Fyrr voru menn stavnsbundnir, og teir slitu at enda tey fjórðandi bondini. Nú eru vit fíggjarliga trælbandnir. Men vit orka ikki at slíta hesi trælband so leingi, hvor stendur sær. Høvdu vit orkað at gingið í ta samvinnu og tann felagskap, at vit, sum sagt, stóðu allir sum ein, kundi vit fingið vorur okkara ein triðing bíligari, fisk okkara seldan til

tann verunliga hægsta prís. Eg og vit hava vónað, og vónin hevur vanliga brostið. Men í teirri seinastu tíðini hevur verið nógv á máli okkara fiskimanna og arbeiðara millum at taka róðrið í okkara egnu hond við at stovna eina keypslu- og söluslodu og krevja okkara arbeiði á sjógv og landi goldið við kontantum peningi. Tað er at vóna, at vit fara at orka at taka heitta samvinnu- og felagskapstakið. Vit mega orka tað, um ikki alt skal fara hjá okkum. Tá krevur tað, børn míni krevja tað. Konur og børn starvsbroðra mína krevja tað. Tað er eisini tað minsta, vit kunna krevja, at vit fáa tað fyri arbeiðið, vit eiga.

### Hví skulu vit blóðskattast

av tí lilla, vit vinna. Vit hava onga skyldu at gera tað — og vit orka heldur ikki longur. Tað má koma eitt annað lag á viðurskiptini, ein nýggjari „ordning“ av tí heila. — — —

Tað er sagt av útgerðamanninum, at samfelag okkara hevur tapt um eina millión av tí, at tingið í fjør misti kreppumálið burtur í partaklandri.

Men hvussu stórt er tap fiskimanna, sum í máttloysi var noyddur at selja fiskiskapart sín fyri 6—7—8½—9 oyru pundíð? Her afturat mega vit leggja tann ovurpris, hann hevur verið noyddur at latið fyri neyðsynjarvorurnar.

Hetta kundi verið øðrvisi, um tingið í fjør lat partaklandrið farið og tók undir við uppskotinum hjá javnaðarmanninum um, at Føroya fiskimaður, skiparar og tingið gingu í samvinnu til at útgera tey skip, ið ikki kundu koma út uttan hjálp. Vorurnar høvdu so verið keyptar til útgerðina og familjurnar heima kontant í stórum til bíligasta prís, og fiskurin verið seldur uttan „panikstemning“ og hótan av útlenskum knýttnevum. Her var gjørt eitt mistak, eitt mistak sum hvor einstaki maður og kvinna, ið hugsar, og sum nervast av livsins hordu og beisku korum, mega duga at siggja og skilja. Og hin stóri spurningurin má so reisa seg í bygd og bý, tvingaður og troðkaður fram av livsins neyð og trond.

Hvussu leingi skulu vit standa skildir og spjaddir og syndrast í andróðri móti teirri einastu rættu leiðini:

Samvinna og felagsdráttur frá røtini í toppin, frá snorismanninum og arbeiðaranum til hægsta sess landsins, lagtingið.

Fyrr enn vit koma til eina tilfika heildarkraft, ið rættvísliga

tekur allar partar við uttan framhjárætt til nakran, stendst okkum ikki til bót og bata.

P. D.

## „Finansplanen“.

Tírsdag den 13. September fremlagdes i Lagtinget følgende Skrivelse fra Justitsministeriet af 7. ds.:

I Skrivelse af 27. Juli 1931 udbød Justitsministeriet sig en Udtalelse fra Lagtinget om, hvorvidt dette kunde tiltrædes i Skrivelsen nærmere udviklet Plan til en Ordning af Færøernes Forhold i økonomisk Henseende for de kommende 10 Aar.

I den i 1931 afholdte ordentlige Samling har Lagtinget derefter behandlet Sagen og vedtaget en Indstilling, hvorefter Planen for nogle Punkters vedkommende tiltrædes.

Foranlediget heraf skal man meddele, at den ved Justitsministeriets ovennævnte Skrivelse af 27. Juli 1931 fremsatte Plan maa betragtes som en Helhed, saaledes at enkelte Punkter af Planen ikke vil kunne forventes gennemført særskilt, uden at en almindelig Ordning opnaas.

Med Hensyn til de af Lagtinget vedtagne „Endringer i Planen“ skal man iøvrigt bemærke følgende:

Regeringen kan ikke tiltræde, at den Femtedel af Udgifterne til Anlæg af Havne ved Klaksvig og Vestmanna, der ifølge Planen skal udredes af de interesserede Kommuner, eventuelt i Forbindelse med Lagtinget, tilvejebringes ved Statslaan, i hvilken Forbindelse man skal henvide til, at der netop i Tiaarsplanen foreslaas tilvejebragt de fornødne Indtægter for Lagtinget til Afholdelse af de paa-gældende Udgifter.

Ligeledes maa det fastholdes, at Tilsynet med samtlige færøske Havneanlæg fremtidig fores af Amtmanden paa Statens Vegne med Bistand af Vandbygningsvæsenets Ingeniørkontor paa Færøerne i Lighed med, at Tilsynet med Havneanlæggene i det øvrige Land fores af Vandbygningsvæsenets Ingeniører paa Ministeriet for offentlige Arbejders Vegne, saaledes at der skabes Sikkerhed for, at de med store Ofre fra Statens Side tilvejebragte kostbare Havneanlæg ikke odelægges eller utilbørlig værdiforringes ved, at Reparationer udsættes til Fordel for andre kommunale Opgaver.

Statstilskud til Pieranlæg ved Haldersvig, Sand og Høve vil ikke kunne ydes, idet man anser det for liggende udenfor Statens Opgave at yde Tilskud til saadanne Anlæg, der alene har lokal Betydning.

Endvidere mener Regeringen ikke at kunne søge bevilget et aarligt Tilskud paa 200.000 Kr. til Veje og Havneanlæg, dels fordi det med Hensyn til de paa-tænkte Vejanlæg maa fastholdes, at Størstedelen af disse alene har lokal Betydning, dels

fordi der ved Tiaarsplanen er foreslaaet tilvejebragt saadanne Indtægter, at der vil blive ca. 100.000 Kr. aarl. til Raadighed for Lagtinget til Løsningen af amtskommunale Opgaver, herunder væsentligst Havne- og Vejanlæg.

Hvad dernæst angaar Spørgsmaalet om at tilføre Færøernes Amtskommune forøgede Indtægter, skal man bemærke, at der kun kan være Tale om at overlade Amtskommunen de egentlige Fæstefgifter og ikke de i Henhold til Lov Nr. 63 af 12. April 1892 fastsatte særlige Ydelser fra Fæsterne i Anledning af ydet Grundforbedringsgodtgørelse.

Justitsministeriet finder det derhos uheldigt at forhøje de i § 3 i Lov Nr. 59 af 23. April 1881 og i § 14 i Lov Nr. 44 af 30. Marts 1892 for Eftersyn af Skibspapirer fastsatte Gebyrer under Hensyn dels til Afgiftens Begrundelse som Vederlag for et sundhedsmæssigt Tilsyn, dels til, at tilsvarende Afgifte ikke opkræves i det øvrige Land. Imod en Forhøjelse af de paa-gældende Afgifter taler ogsaa, at Skibsaftifter ikke bør udnættes som Indtægtskilde i højere Grad end selve Havnenes Økonomi nødvendigvis kræver, idet Skibsaftigten, der beregnes efter Skibets Tonnage uden Hensyn til Godsmængden — med høje Afgiftssatser kan komme til at virke ganske irrationelt.

Man maa endvidere fastholde, at kun den Del af Statens Andel i Indførselsafgiften, der overstiger den af Statskassen udrede-de aarlige Erstatning for Tiender, 18.816 Kr., kan overlades Lagtinget.

Hvad endelig angaar det af Lagtinget fremsatte Forslag om Indførselsafgift for visse Varer samt Afgift af Postpakkier skal man, idet man vedlægger Af-skrift af Erklæringer fra Thors-havn Postkontor, Sysselmanden for Sudero Syssel, Politimesteren paa Færøerne og Departementet for Told- og Forbrugs-afgifter, bemærke, at Regeringen ikke mener at kunne søge For-slagene — bortset fra Forslaget om Afgift af Spillekort — frem-met, allerede fordi Gennemfø-relsen af disse Forslag vil nød-vendiggøre Oprettelsen af et egentligt Toldvæsen paa Færøerne.

Regeringen vil derimod være villig til i Stedet for den oprin-delig foreslaede Sukkerafgift at søge gennemført en passende Forhøjelse af den nugældende Afgift paa Spiritus, Tobak og Chokolade- og Sukkervarer. Ved disse Afgifter i Forbindelse med Afgifter paa Kaffe, The og Spil-lekort, eventuelt tillige paa Ben-zin, samt ved Overdragelsen af Fæstefgifter, Skibsaftifter og Kongs- og Matrikulskat vil man saaledes tilvejebringe de til Pla-nens Gennemførelse fornødne Indtægter for Lagtinget.

Under Hensynvisning til foran-staaende skal man anmode Lag-tinget om paany at behandle Sagen i dets indeværende Sam-ling.